

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๒๔/๒๕๖๓

วันที่ ๒๐ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร้อง
นายไพบูลย์ นิติตะวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายไพบูลย์ นิติตะวัน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่

ประธานสภาผู้แทนราษฎร (ผู้ร้อง) ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ รวม ๖๐ คน เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อผู้ร้องว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายไพบูลย์ นิติตะวัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคพลังประชารัฐ (ผู้ถูกร้อง) สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า เดิมผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาชนปฏิรูปเพียงคนเดียว ต่อมาผู้ถูกร้องแจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า การประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๒

มีมติเอกฉันท์ให้เลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) และวรรคสอง เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงแล้ว นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง อันทำให้ขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) บัญญัติให้กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก หากเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สิ้นสุดลง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ บัญญัติให้ถือว่าการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองเป็นการถูกยุบพรรคการเมือง เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การที่ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพียงคนเดียวของพรรคประชาชนปฏิรูป ที่ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนลงคะแนนเลือกพรรค เรียกประชุมกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป เพื่อให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ โดยมีเจตนาให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพโดยสมัครใจ อันเป็นเจตนาซ่อนเร้นและมีเจตนาไม่สุจริต โดยอาศัยช่องทางกำบังการใช้มติของคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ซึ่งตนเองมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค และมีอำนาจเหนือกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป โดยขอให้มิมติยกเลิกพรรคประชาชนปฏิรูปเพื่อให้สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง เพื่อจะได้เข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐ ประกอบกับผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลที่พรรคพลังประชารัฐเสนอชื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๗ ผู้ถูกร้องไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของ

พรรคพลังประชาชนรัฐภายหลังจากเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงได้ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๕๗ ทั้งผู้ถูกร้องยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปอยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ และมีหน้าที่ส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงินรวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสภาพหรือยุบ เพื่อให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕)

ผู้ร้องตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เข้าชื่อเสนอคำร้องแล้วเห็นว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกันเข้าชื่อเสนอคำร้องจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องเป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๖๐ คน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อร้องต่อผู้ร้องขอให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัย และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา สำหรับการพิจารณากรณีให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒

- ๔ -

วรรคสอง หรือไม่ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องยังไม่ปรากฏ เหตุอันควรสงสัยที่จะมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญ จึงมีคำสั่งว่าผู้ถูกร้องไม่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ สรุบได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) รับรองสถานภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ยังคงอยู่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของ พรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก โดยต้องเข้าเป็น สมาชิกพรรคการเมืองอื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มามีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ผู้ถูกร้องขาดจากการเป็น สมาชิกพรรคประชาชนปฏิรูปเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ บัญญัติคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยให้ถือว่า การสิ้นสุดสภาพของพรรคการเมืองตามมาตรานี้ เป็นการถูกยุบ พรรคการเมือง และเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งเป็นระยะเวลาไม่เกินกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่มามีคำสั่งยุบพรรคประชาชนปฏิรูป สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) แม้ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปยังคงมีหน้าที่ต้องชำระบัญชี เนื่องจากสถานะความเป็น พรรคประชาชนปฏิรูปยังคงอยู่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่ผู้ถูกร้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้า พรรคประชาชนปฏิรูปเฉพาะเพื่อการชำระบัญชีของพรรคที่สิ้นสุดสภาพจนกว่าจะแล้วเสร็จเท่านั้น

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือเรียกให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดส่งเอกสารหรือหลักฐานยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการการเลือกตั้งจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการประกาศให้ พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ของผู้ถูกร้องจากพรรคประชาชนปฏิรูปมาเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐและการเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคพลังประชารัฐ พร้อมเหตุผล สรุบได้ว่า นายทะเบียน

- ๕ -

พรรคการเมืองรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคประชาชนปฏิรูปตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง
รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ มีคณะกรรมการบริหาร
พรรคประชาชนปฏิรูป จำนวน ๓๒ คน และประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การเปลี่ยนแปลง
กรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ มีคณะกรรมการบริหาร
พรรคประชาชนปฏิรูป จำนวน ๒๙ คน คณะกรรมการการเลือกตั้งมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้อง
ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ
ของพรรคประชาชนปฏิรูป ต่อมาวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียน
พรรคการเมืองว่า ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔
สิงหาคม ๒๕๖๒ มีมติให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูป โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป
เข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๖ คน จากทั้งหมดจำนวน ๒๙ คน ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิก
พรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๔ ข้อ ๕๕ และข้อ ๑๒๒
คณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป จำนวน ๑๕ คน ที่เข้าร่วมประชุมให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียน
พรรคการเมืองสอดคล้องกันว่าได้เข้าร่วมประชุมและลงลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุม และที่ประชุมมีมติ
ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ ส่วนอีก ๑ คน
คือ เกรียงไกรพรรคประชาชนปฏิรูป ไม่สามารถมาให้ถ้อยคำได้ เนื่องจากติดภารกิจที่ต่างประเทศ
จากเอกสารรายงานการประชุมปรากฏข้อเท็จจริงว่ากรรมการบริหารพรรคหลายคนลาออกจากพรรค
และมีอีกหลายคนแจ้งว่าจะขอลาออกเพราะมีภารกิจจำเป็นทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ
กรรมการบริหารพรรค และดำเนินกิจกรรมพรรคตามที่กฎหมายกำหนดได้ ที่ประชุมคณะกรรมการ
บริหารพรรคจึงมีมติให้เลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ อันเป็นเหตุให้
พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติในการประชุม
ครั้งที่ ๙๕/๒๕๖๒ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๒ ให้ประกาศการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง
ของพรรคประชาชนปฏิรูป โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒
นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ แจ้งให้อดีตหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป

- ๖ -

จัดส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการลงบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ
งบการเงินของพรรคประชาชนปฏิรูปต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง และให้อธิบดีกรรมการบริหาร
พรรคประชาชนปฏิรูปทุกคนยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ ผู้ถูกร้อง
มีหนังสือ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ ส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงินต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง
ต่อมานายอุดม สาวนาย หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐมีหนังสือ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒
ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง แจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๑
กรกฎาคม ๒๕๖๒ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ โดยมีผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ
เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ เลขประจำตัวสมาชิก ๐๐๐๓๒๕๙๖ และนายทะเบียนพรรคการเมือง
มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ แจ้งการเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐของผู้ถูกร้อง
ให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทราบ

เลขาธิการวุฒิสภาและเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับ
การพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ สรุปได้ว่า
มาตรา ๙๑ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “... ให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองตามมาตรานี้ เป็นการถูกยุบ
พรรคการเมือง” เพื่อคุ้มครองสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพ
ให้สามารถไปสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) เพื่อไม่ให้
สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงเนื่องจากพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สังกัดถูกประกาศให้สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ บัญญัติให้การสิ้นสภาพของพรรคการเมือง “ถือเป็น
การถูกยุบพรรคการเมือง” เป็นการสิ้นสภาพโดยเงื่อนไขของกฎหมายโดยตรง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า คดีเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณา
วินิจฉัยได้ จึงยุติการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๑๐) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น” มาตรา ๙๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง” วรรคสาม บัญญัติว่า “การจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง” และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ ... (๕) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูป ปรากฏตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ และประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูป ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไป ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิก

- ๘ -

สภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคประชาชนปฏิรูป ปรากฏตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ โดยวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ พรรคประชาชนปฏิรูปประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๒ และมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปและให้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป ผู้ถูกร้องมีหนังสือ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๒ แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ เนื่องจากมีกรรมการบริหารพรรคหลายคนลาออกและอีกหลายคนประสงค์จะลาออกเพราะมีภารกิจจำเป็น รวมทั้งขาดบุคลากรที่จะมาช่วยงานการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของพรรค ทำให้ไม่สามารถบริหารกิจการพรรคต่อไปตามที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบข้อเท็จจริงเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาและประกาศการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูปในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสอง ต่อมาวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ ผู้ถูกร้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ และเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ หัวหน้าพรรคพลังประชารัฐแจ้งจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๒ แจ้งเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรว่าผู้ถูกร้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐแล้ว

มีข้อพิจารณาเบื้องต้นว่า การสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูปชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบวรรคสี่ หรือไม่ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าคณะกรรมการบริหารพรรคประชาชนปฏิรูปประชุมและมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ เนื่องจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองหลายคนลาออกและอีกหลายคนกำลังจะลาออก รวมทั้งขาดบุคลากรสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการพรรคต่อไปได้จึงดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดในข้อ ๕๔ กล่าวคือ มีกรรมการบริหารพรรคการเมืองมาประชุมจำนวน ๑๖ คน ซึ่งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการบริหาร

พรรคการเมืองที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ ๒๙ คน และกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้มาประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ทั้ง ๑๖ คน เป็นเสียงข้างมากของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามข้อ ๕๕ มติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูป เป็นไปโดยชอบตามข้อ ๑๒๒ ประกอบกับข้อ ๕๔ และข้อ ๕๕ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งเรื่องการเลิกพรรคประชาชนปฏิรูป ได้ตรวจสอบกรณีดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสอง โดยให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้เข้าประชุมลงมติครั้งนั้นให้ถ้อยคำยืนยันต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ปรากฏว่ากรรมการบริหารพรรคการเมือง ๑๕ คน ให้ถ้อยคำยืนยันสอดคล้องกันว่ามีการประชุมและลงมติให้เลิกพรรคประชาชนปฏิรูปด้วยเหตุผลดังกล่าวจริง ส่วนอีก ๑ คน ตัดภารกิจที่ต่างประเทศ นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ประกาศการสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูป และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ การสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองของพรรคประชาชนปฏิรูปจึงเป็นไปโดยชอบ

ข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่า การเลิกพรรคประชาชนปฏิรูปตามข้อบังคับพรรค อันเป็นเหตุให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นการกระทำของผู้ถูกร้องที่มีเจตนาซ่อนเร้นโดยอาศัยมติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งตนเป็นหัวหน้าพรรคมีอำนาจเหนือกว่ากรรมการบริหารพรรคการเมือง เห็นว่า ไม่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดแสดงให้เห็นว่ากรณีเป็นไปดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

เมื่อพรรคประชาชนปฏิรูปเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๒๒ และคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศการสิ้นสุดสภาพของพรรคประชาชนปฏิรูปในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ ส่งผลให้พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๐ (๑) ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๓) ทำให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกพรรคประชาชนปฏิรูปของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เมื่อพรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคประชาชนปฏิรูป พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๖๒ วรรคหนึ่ง (๖) ตั้งแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ แต่ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติ

- ๑๐ -

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้ถือว่าการสิ้นสุดสภาพของพรรคการเมืองตามมาตรา นี้ เป็นการถูกยุบพรรคการเมือง โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะได้รับผลกระทบจากการที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพไป อันเป็นหลักการเดียวกันกับการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองที่ถูกยุบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่สิ้นสุดสภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ จึงเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพเมื่อพรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๒ การที่ผู้ถูกร้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคพลังประชารัฐ ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๒ จึงเป็นการเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พรรคประชาชนปฏิรูปสิ้นสุดสภาพความเป็นพรรคการเมือง

สำหรับข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องเป็นหัวหน้าพรรคประชาชนปฏิรูปต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าพรรคจนกว่าพรรคประชาชนปฏิรูปจะชำระบัญชีเสร็จตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพหรือยุบตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพหรือยุบ ...” และวรรคสอง “ให้หัวหน้าพรรคการเมือง ... ตามวรรคหนึ่งยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ แต่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมืองที่สิ้นสุดสภาพหรือยุบมิได้ ...” นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตราดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพหรือยุบพรรคการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่จนกว่าการชำระบัญชีจะแล้วเสร็จ โดยมีหน้าที่ให้ข้อมูล ส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพหรือยุบพรรคการเมือง และห้ามมิให้หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามของพรรคการเมืองที่สิ้นสุดสภาพหรือยุบไปแล้วเท่านั้น แต่ไม่ห้ามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมืองอื่น การที่ผู้ถูกร้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อชำระบัญชีของพรรคประชาชนปฏิรูปที่สิ้นสุดสภาพจนกว่าจะแล้วเสร็จ

- ๑๑ -

โดยมิได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนามพรรคการเมืองที่สิ้นสภาพไปแล้ว จึงไม่เป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๕

ส่วนข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นบุคคลที่พรรคพลังประชาชนเสนอชื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชาชนได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบมาตรา ๕๗ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ใช้บังคับกับกรณีที่อยู่ในระหว่างการจัดการเลือกตั้งและก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๗) และมาตรา ๙๑ วรรคสี่ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการเลือกตั้งและผู้ถูกร้องได้รับการประกาศผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเสียงข้างมากจึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๐) ประกอบมาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๕)

- ๑๒ -

(คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๔)

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

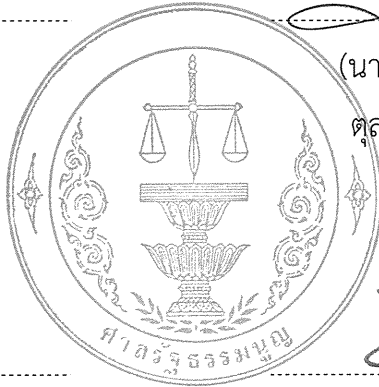
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวิรุฬห์ แสงเทียน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายจิรนิติ หะวานนท์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนภดล เทพพิทักษ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ